

Uitgave 1 2020

Vereniging voor natuur- en milieueducatie

De Kroetwusj

Colofon

DE KROETWUSJ

Wordt uitgegeven door het IVN Elsloo en is bestemd voor leden en donateurs. Dit verenigingsblad verschijnt 4 x per jaar en wordt samengesteld door Nel de Geus en Margriet Roberts.

Uw inbreng kan worden gezonden naar Stationsstraat 188, 6181 AM Elsloo; nelladegeus@gmail.com; en margriet.roberts49@gmail.com

Bestuurssamenstelling:

Voorzitter: Remi Diris
Secretaris: Frans Stassen
Penningmeester: Martin Meulenberg
Bestuurslid: John den Braber
Plv. voorzitter: Chris Wolthuis
Plv. secretaris: Harrie Lemmens
Secretariaat: Postbus 575, 6180 AB Elsloo
Tel. 046 – 437 2744
Website: www.ivn/afdeling/ivn-elsloo
Beheer website: Henk Jacobs

Werkgroepen:

Botanische tuin: Wiel Lemmerling
Vogelwerkgroep: Bert Heijnen
Wg. excursies: Hub de Rooy
Wg. dia-avonden: Chris Wolthuis / Martin Meulenberg
Wg. dassen: Remi Diris

Uitgifte

De volgende Kroetwusj wordt uitgegeven in juni 2020

Kopij inleveren voor 15 mei 2020

Redactie en vormgeving: N. de Geus; M. Roberts

Verantwoording:

De redactie is niet aansprakelijk voor de inhoud van ingezonden artikelen en brieven. De redactie heeft het recht om ingezonden stukken niet te plaatsen. De redactie behoudt zich het recht voor ingezonden teksten aan te passen met als doel de leesbaarheid te vergroten. Een volledige verantwoording is te verkrijgen bij de redactie.

Foto's bij de artikelen zijn van de schrijvers indien niet anders vermeld.

Foto cover: Pierre Reubsaet:

Inhoudsopgave

Colofon	2
Inhoudsopgave	3
Van de bestuurstafel	4
Jubileum	7
Nestkastcontrole	10
Vogelwandeling Grindgaten Meers	12
Wandeling vogelwerkgroep	17
Tuinvogeltelling	18
Slogan	19
Winterwandeling	22
De berk	27
Nieuwjaarsreceptie 4 januari	32
Waarnemingen	34
Rectificatie busreis (foto)	40
Nestkasten bouwen	41
Jaarprogramma excursiewerkgroep	43
Jaarprogramma Vogelwerkgroep de Wouw	45
Voor het geval dat.....	46

Van de bestuurstafel

Remi Diris (voorzitter)

Zo loop je mee met diverse werkgroepen (tuinwerkgroep, dassenwerkgroep), dan mag je de kar trekken van de dassenwerkgroep en uiteindelijk mag je je de voorzitter noemen van deze enorm leuke club. Nou, is dát geen carrière maken? Onderdeel van deze transitie is dat mij nu de eer te beurt valt om 'Van de bestuurstafel' te schrijven, iets dat Chris Wolthuis jaren met veel elan heeft gedaan. Ik ga mijn best doen.

Tsja, wat heeft er zich de laatste tijd allemaal op die vermaarde bestuurstafel afgespeeld? Hierbij een korte opsomming.

Harry Lemmens is druk bezig met de organisatie van het feest waarmee we op 31 mei zowel het 50-jarig bestaan van de botanische tuin van IVN Elsloo, als het feit dat "Landgoed Elsloo" 60 jaar geleden voor het publiek werd opengesteld, vieren. Alles wordt uit de kast gehaald hier een geweldige en memorabele dag van te maken! Alle leden van IVN Elsloo zijn uitgenodigd; verzoek is wel je even bij Harry aan te melden (zie zijn artikel verderop in dit blad).

Een ander memorabel feit is de oprichting van de Jeugdwerkgroep. Oeps, daar hebben we wat losgemaakt. Verschillende leden barsten van de ideeën, staan te popelen om de jeugd kennis te laten maken met de wereld van de bij, eens zelf een vogelkastje te bouwen, te kijken wat er leeft in/rondom een poel, 'natuurlijk' knutselen, en ga zo maar door. Er wordt hard gewerkt aan het selecteren van de meest leuke ideeën,

het opstellen van een kalender en het ronselen van vrijwilligers. In het volgende blad komt er een uitgebreide update.

Dit schrijvende schiet me iets te binnen. De werving voor de jeugdwerkgroep is verlopen middels een Nieuwsbrief, die door Henk Jacobs periodiek per email wordt rondgestuurd. Helaas hebben wij van lang niet iedereen het email adres, waardoor diverse initiatieven (jeugdwerkgroep, dassenwandeling voor de leden van IVN Elsloo, ...) niet bij alle leden zijn beland. Mocht je de Nieuwsbrief niet ontvangen maar toch willen krijgen, verstrek ons dan aub je eigen email adres via: ivn.elsloo@gmail.com .

Gemeente Stein is bezig met een biologisch offensief, waarmee o.a. de processierups wordt getracht een beetje een halt toe te roepen. Hiervoor worden door de hele gemeente 80 extra vogelkastjes opgehangen. Ook onze vogelwerkgroep is benaderd om vogelkastjes te leveren. Er lagen nog wat kastjes op de plank, maar met een geweldige inspanning van de 'kastjesbouwers' is het ons gelukt om er uiteindelijk maar liefst 40 op te leveren! Meer hierover verderop in dit blad, in een artikel van Nol Schepers.

Ook het maabeleid van onze gemeente gaat er op vooruit. Er wordt nu veel meer rekening gehouden met de insecten, dus er wordt niet meer rücksichtlos gemaaid, maar stuksgewijs, en over 2 periodes. En gebiedjes met kwetsbare planten worden ontzien.

Ten behoeve van de Boomfeestdag op 18 maart heeft Limburgs Landschap bomen geleverd voor ons arboretum (bomen-tuin), welke worden gepoot door onze schooljeugd, samen met de vrijwilligers van de tuinwerkgroep. Daarnaast heeft gemeente Stein bomen en struiken geleverd t.b.v. 'NLdoet' op 14 maart, welke op diverse strategische plaatsen in en rondom Elsloo/Catsop worden geplaatst door een grote groep van vrijwilligers van zowel IVN Elsloo als gewoon uit het dorp.

Met al deze initiatieven wordt onze gemeente maar groener en groener, iets waar wij als natuurliefhebbers natuurlijk alleen maar blij van kunnen worden.

Iedereen is van harte uitgenodigd om een stukje te schrijven voor de Kroetwusj. Een anekdote, een gedicht, een recept, ... Maar heel belangrijk: alle foto's die je gebruikt dienen van eigen hand te zijn of gepubliceerd te worden met expliciete toestemming van de eigenaar. Zou je bijvoorbeeld een plaatje van het internet afplukken, zouden wij zomaar een boete kunnen krijgen die tot in de honderden euro's kan bedragen. En ik weet hoe lastig het is.

Zo vernam ik midden vorig jaar in een artikel voor het eerst van een vergeten groente: de Huttentut. Ik heb hierover afgelopen jaar een inzending gedaan naar de Kroetwusj, maar aangezien ik hier echt nergens zelf een foto van kon maken, had ik een leuke foto van het internet geplukt. En dat mag dus niet meer. Tsjja, zo kun je dus wel over iets interessants schrijven, maar kan het voorkomen dat je hier niet een helemaal passende foto bij kunt plaatsen...

Er gebeurt enorm veel binnen onze levendige club, de werkgroepen staan bol van de initiatieven en geplande werkzaamheden. Gelukkig hebben wij een grote groep van enthousiaste vrijwilligers en komt het allemaal warrampel ook nog eens voor elkaar – hulde! Van diverse initiatieven wordt in deze Kroetwusj verslag gedaan. Heel veel leesplezier!

*De tuinwerkgroep kan altijd mensen gebruiken!
Foto: Nel de Geus*

Jubileum IVN

Harry Lemmens

In de afgelopen 4 uitgaven 2019 van de Kroetwusj is het aanstaande jubileum al globaal aan de orde geweest.

Dit jaar wordt het feit gevierd dat 50 jaar geleden IVN afdeling Elsloo een begin maakte aan wat nu de botanische tuin is. Tevens wordt dan herdacht dat het 60 jaar geleden is dat Landgoed Elsloo werd opengesteld voor publiek.

De viering vindt plaats op zondag 31 mei en duurt van 11.00 u tot uiterlijk 17.00 u.

Het programma voor die dag bestaat uit 2 gedeelten, namelijk een officieel gedeelte en een open dag gedeelte.

Programma officieel gedeelte:

11.00 u: ontvangst in ... (op dit moment staat nog niet vast of dat plaats vindt in de grote zaal van kasteel Elsloo of in/bij de botanische tuin)

11.30 u: toespraken van voorzitter IVN en van vertegenwoordiger Stichting het Limburgs Landschap, aansluitend gelegenheid om de gerenoveerde botanische tuin alsmede het nieuw gerealiseerde arboretum te bezichtigen

12.00 u: aanvang borrel met tussendoor aandacht voor de inwendige mens

13.00 u: einde officieel gedeelte en aanvang open dag

Programma open dag:

Slakmolen is in bedrijf

Er is een programma voor de kinderen

Vogelwerkgroep presenteert zich

Dassenwerkgroep presenteert zich

Tuinwerkgroep verzorgt rondleidingen door de tuin, mits belangstelling en/of geeft tekst en uitleg

Excursiewerkgroep verzorgt 1 tot 2 wandelingen door het park (afhankelijk van de belangstelling daarvoor)

Er is een herborist aanwezig

Er is een groep imkers aanwezig die zowel binnen als ook buiten presentaties verzorgt

Afgelopen december bent u per brief benaderd met de vraag of u voornemens bent aanwezig te zijn tijdens het officiële gedeelte. Bijna 80 personen hebben daar positief op gereageerd, hetgeen een mooi resultaat is.

Overigens zult u t.z.t. nog een officiële uitnodiging ontvangen.

Het open dag gedeelte verdient ons aller aandacht. Natuurlijk zullen we via de media aandacht vragen voor onze open dag, echter er is meer. U bent onze beste ambassadeur om de open dag te promoten bij familie, vrienden en kennissen. Een betere reclame daarvoor is er niet.

De vereniging, dat bent u, dat zijn wij allemaal, zijn het dik waard dat we ons op een geweldige wijze presenteren aan de buitenwacht. Trots in deze verbindt ons allemaal. Ik reken op u allen.

Het kan zijn dat ik t.z.t. een beroep op u zal doen om vrijwilligers te krijgen om te helpen bij het in gereedheid brengen van gebouw, tuin, etc. Eventuele werkzaamheden zullen plaats vinden in de week voorafgaand aan de grote dag. Ook zal ik met de diverse werkgroepen een en ander coördineren voor zover noodzakelijk/gewenst. U kunt er op rekenen dat dit tijdig gebeurt.

Tot slot nog dit: voor vragen en opmerkingen kunt u me altijd benaderen (0464373290 of hhelemmens@hotmail.com)

Met vriendelijke groet,

Harry Lemmens, "kartrekker" van het project jubileum IVN 2020

Een kijkje bij het sfeervolle terras

Foto: Nel de Geus

Nestkast controle VWG de Wouw

Nol Schepers

De afgelopen 2 maanden hebben Jo, Pierre en Nol kool- en pimpelmeeskasten, holenduif- en uilenkasten gemaakt en/ of gereviseerd.

De winter staat voor de deur, dus tijd om alle aanwezige nestkasten in de botanische tuin, op de parkeerplaats van het kasteel en langs de weg naar Geulle en in het park schoon te maken en zo nodig ter plaatse te repareren. Thieu Worms is onze administrateur en houdt nauwgezet in de gaten welke vogels in welke kast hebben genesteld.

Met enkele leden van de werkgroep gingen wij gewapend met een ladder, kruiwagen met daarin het benodigde materiaal en voorraad nieuwe nestkasten op pad. In totaal zijn het 48 kasten van allerlei soorten; dat betekent dus dat wij genoodzaakt waren om 2 dagdelen te reserveren voor dit karwei.

Foto: Nol Schepers

De werkgroep is tevreden over de bezetting van alle nestkasten; meer dan 70% van de kasten is bezet geweest door diverse vogels.

Vooral pimpel- en koolmees waren de meeste bewoners. Eén kast werd al gebruikt als winterverblijf, namelijk 2 muizen hadden hun intrek genomen.

Ten opzichte van het voorgaande jaar was nu maar één kast bezet door hoornaars.

Om in de nabijheid van het kasteel toch bosuilen in beeld te krijgen zijn in de buurt van het Theehuisje en op een wandelpad richting Terhagen 2 bosuilenkasten opgehangen.

Zware kasten, waarbij Jo halsbrekende toeren heeft uitgehaald om deze op te kunnen hangen.

Ook op het eiland, aan de overkant van de vijver, is een steenuilenkast, holenduif- en kasten voor de evt. aanwezige mandarijneenden opgehangen.

Wij hopen natuurlijk dat al deze moeite zich het volgende jaar heeft geloond en dat het vele jonge broedsels zal opleveren.

Vogelwandeling Grindgaten Meers 17-11-19

Peter Lefevre

De laatste vogelwandeling van 2019 begon fris. Iedereen had zich goed op het weer gekleed en de opkomst was groot: 13 personen.

Het gebied rond de grindgaten is een dankbaar gebied om vogels te spotten en lekker te wandelen, genietend van de omgeving en het ruisen van de Maas.

Langs de oever en op het water waren de meeste vogels te zien onder andere de Kievit, grote zilverreiger, ganzen en eenden.

In het luchtruim was het ook een komen en gaan van ganzen, putters en eenden. Of een biddende torenvalk die opzoek was naar een lekker muisje. Zo nu en dan was de leeuwerik ook aanwezig door plotseling op te vliegen. De putter of distelvink liet zich ook regelmatig zien; onrustig hipte deze van takje naar takje.

Luid roepend, zwaaiend en naar de lucht wijzend werden we door twee andere vogelspotters er op

geattendeerd dat er hoog in de lucht twee vogels vloegen. Het waren kraanvogels die op weg waren naar het zuiden. Dit was een mooie waarneming. De piek van de najaarstrek is normaliter eind oktober, begin november. Bij het radioprogramma (17-11) van Vroege Vogels werd al gemeld dat er in Duitsland, bij Diepholz, duizenden kraanvogels waren waargenomen. Met een beetje geluk kunnen we ze nog zien overvliegen de komende dagen.

Op het kijkplatform hebben we nog even gestaan om nog wat vogels te spotten. Knobbelzwanen, eenden, Kieviten en meeuwen waren op het water te zien. Een grote zaagbek liet zich ook bewonderen. Op de kleine poel, een grindgat waar veel watervogels lekker in de zon lagen op te warmen, werd langdurig stil gestaan. Dan is er iets te zien waar de vogelspotters het nog niet helemaal over eens zijn. Tussen de ganzen zat ook de toendrarietgans; deze werd door een oplettende ervaren spotter er even uitgelicht.

Tussen de kolgans en grauwe gans valt de toendrarietgans niet op.

Je moet dan echt op de kleine details letten voor een goede determinatie. Als er ook nog een taigarietgans tussen zit dan wordt het heel lastig voor een goede determinatie; dan is een optelsom van de kleine kenmerken belangrijk.

Langzamerhand hadden de vogelspotters het toch wat koud gekregen en het liep al tegen twaalf uur. Dan is het eigenlijk de hoogste tijd om een lekkere warme kop chocolomel of koffie te spotten. Dit werd dan gedaan bij de Witte Börstel.

Onder het genot van een stuk vlaai werd er nog gezellig nagepraat. Voor de liefhebbers was er ook nog de mogelijkheid om 's middags de Sint te spotten in Meers. Ben je ook benieuwd of jij dat vogels spotten leuk vindt? Wandel dan eens een keer mee met vogelwerkgroep # De Wouw. Kijk op de IVN website of plaatselijke weekkrant voor meer informatie.

Waarnemingen wandeling WOUW op 17-11-2019 in Meers Weer: koud, bewolking, beetje zon

Waarnemers: Harrie, Huub, Lenie, Nol, Wilma, Pierre, Els, Peter, Tjeu, Ben; 3 gasten, twee dames en een heer. Twee waren bekenden van vorige wandeling in de Maasband .

1	Aalscholver	24	Koperwiek
2	Blauwe Reiger	25	Kraanvogel
3	Buizerd	26	Kramsvogel
4	Dodaars	27	Kuifeend
5	Ekster	28	Merel
6	Fuut	29	Nijlgans
7	Graspieper	30	Putter
8	Grauwe Gans	31	Roek
9	Groene Specht	32	Roodborst
10	Grote Bonte Specht	33	Smient
11	Grote Canadese Gans	34	Spreeuw
12	Grote Zaagbek	35	Toendra Rietgans
13	Grote Zilverreiger	36	Torenavalk
14	Holenduif	37	Turkse Tortel
15	Houtduif	38	Veldleeuwerik
16	Huismus	39	Vink
17	Kauw	40	Wilde Eend
18	Kievit	41	Winterkoning
19	Kneu	42	Wintertaling
20	Knobbelzwaan	43	Witte Kwikstaart
21	Kokmeeuw	44	Zilvermeeuw
22	Kolgans	45	Zwarte Kraai
23	Koolmees		

Wandeling vogelwerkgroep 17 november 2019

Nol Schepers

Een gezelschap van 13 vogelaars verzamelde zich bij de Witte Börstel in Meers voor de vogelwandeling. Het was goed weer om te spotten, echter over de Maas hing nog een laag mist. Na de gasten welkom te hebben geheten gingen wij op pad, gewapend met een verrekijker en een stethoscoop. Wij werden verrast door een tweetal overvliegende kraanvogels, een machtig gezicht. Tijdens onze tocht, vrij drassig langs de Maas, gingen wij richting de Maasband, naar het nieuwe uitkijkplatform. Onderweg zagen wij grote zaagbekken, smienten, kuif- en wilde eenden, de grote zilverreiger, putters, graspiepers, kramsvogels etc. Kortom, het aanbod was voldoende en de aanwezigen waren enthousiast over de mooie kijkjes door de stethoscoop. Het nieuwe uitkijkplatform is een aanwinst voor de vogelaars! Na afloop hebben wij nog onder het genot van een kop koffie met vlaai bij de Witte Börstel de ochtend geëvalueerd en eenieder ging tevreden huiswaarts.

Grote zilverreiger aan de Maas bij Kotem (B). Zo landt hij!
Foto: Nel de Geus

Tuinvogeltelling in 2020

Bert Heijnen

Elk jaar organiseert Vogelbescherming de Tuinvogeltelling. Dat is je natuurlijk bekend. Naast een leuk publieksevenement, dat altijd veel aandacht krijgt in de pers, is het een uitstekend middel om mensen in contact te brengen met de vogels in hun tuin. Ook voor de vogelwerkgroep kan het een mogelijkheid zijn om nieuwe leden te werven door er aandacht voor te vragen en actief tellingen te organiseren. Het is niet alleen leuk, maar het levert ook waardevolle informatie op. Heb je niet meegedaan uit desinteresse maar hebben de media je toch aangesproken, dan ben je volgend jaar mogelijk één van de duizenden tellers die tijdens een van de drie teldagen gedurende een half uurtje al dan niet met een verrekijker het vogelvolkje in jouw tuin observeert. De bevindingen kun je via de website tuinvogeltelling.nl doorgeven. Kort na de laatste teldag hoort en leest men via allerlei media vast en zeker de top tien van het lopende jaar. Resultaten van de Nationale Tuinvogeltelling kun je opvragen via internet. Niet alleen landelijk maar ook regionaal of zelfs plaatselijk. Een ander punt is de mogelijkheid dat je niet alle vogelsoorten kent en geen boekwerkje hebt waarin de vogels in jouw tuin zijn afgebeeld. Neem dan gerust contact op met Vogelwerkgroep 'de Wouw'. Deze mensen gaan vaak wandelen om vogels te spotten en als je eens wilt meegaan, laat het even weten en dan ben je van harte welkom.

Slogan

Pierre Reubsæet

We kennen allemaal de slogan “help de vogels de winter door”.

IVN Elsloo heeft al verschillende keren een kinderactiviteit georganiseerd waarin de kinderen dan vogelhuisjes, voedselbollen e.d. maakten. Misschien zijn we nu in een periode aangekomen waarin een nieuwe slogan past “help de vogels de zomer door”, zowel met water als met voer.

Voorheen konden vogels zich te goed doen aan de rupsen van de buxusmot, waarmee ze een groot deel van het voedsel voor hun jongen bijeen haalden. Buxus is op grote schaal geroid en de rest wordt gespoten waardoor ook de rupsen verdwijnen of vergiftigd worden en de jonge vogels ook kunnen sterven.

De rupsen van de vlinders die eerst de dans ontsprongen worden nu dus ook meer gegeten en daardoor zijn er dus ook minder vlinders. Misschien moeten we de vogels gaan helpen met meelwormen?

Water is soms ook al een probleem. Ik heb in het voorjaar de zwaluwen geobserveerd die normaal hun klei om nestjes te bouwen of te repareren uit het waterbassin halen bij mij in de buurt. Weinig water in erg kleine poeltjes.

Het gebrek aan drinkwater voor vogels en insecten kunnen we makkelijker oplossen. Zet een of meerdere bakken met water in de tuin, leg er een steen of stok in die nog boven het water uitkomt waardoor je een zitplaats voor hun maakt en het verdrinkingsgevaar zodoende verkleind.

Winterwandeling op 29 december 2019

Henk Jacobs

Het jaar sluiten we als IVN - Elsloo traditioneel af met onze winterwandeling - met aansluitend een gezellig samenzijn. Onze excursieleider Hub heeft een mooie wandeling in gedachten rondom Catsop. En nog belangrijker, hij heeft een prima weertje besteld bij de weersgoden. Er wordt gezellig gekletst, nieuwe leden de handen geschud, de twee hondjes scharrelen rond en de twee kids vinden het spannend wat komen gaat. Rond half twee scharen zo'n 45 deelnemers zich rond Hub die iedereen welkom heet, en ons voorgaat bij de wandeling.

Al snel trekt het peloton uit elkaar, niet alleen door de soms smalle paadjes om uit het bos te geraken, maar ook vormen zich steeds wisselende groepjes die al babbelend elk op eigen tempo volgen. Soms sprint er een bekend iemand naar voren (vanuit privacy noem ik geen namen) om de kopgroep af te remmen.

Hub stopt een paar keer bij markante plaatsen om wat te vertellen over de herkomst van paden en markante plekken in het landschap. Als je de verhalen hoort kijk je toch met andere ogen naar onze mooie omgeving. Elsloo en ook Catsop lagen ook vroeger al op een strategische plek. Karel de Stoute had in 1473 boven in het veld een kampement ingericht om van daaruit de Maas over te steken en op te trekken naar het noorden om die graaf van Gelre een lesje te leren. En aan de andere kant, in het dal het Sieckendael, de naam zegt het

al, dat was toen de ziekenboeg voor gewonde en zieke soldaten, daar kon je beter wegblijven. Tegen half vier zijn we weer terug in het bos, en staan effe stil bij een mooi stukje houtsnijwerk, een dikke gevallen beuk is ten prooi gevallen aan een “houtcarver” die de kasteeltoren en de dieren van het bos uit het hout toverde.

Enkele voorbeelden

deze foto's: Margriet Roberts

We sluiten de wandeling af met “koek en zopie”. De hele week is een team van IVN-vrienden maar vooral vriendinnen druk in de weer geweest om inkoop te doen en onze ruimtes te versieren met stemmige kerstverlichting, schitterende taferversiering en voor iedereen een mooi klein kerststukje om mee te nemen. Een paar dames was vrijgesteld van de wandeling om achter de schermen te zorgen voor de inwendige mens, heerlijke gevulde erwtensoep en roggebrood met spek. Onder genot van al dat lekkers werd er nog lang nagepraat. Zo'n wandeling is meer dan alleen maar een wandeling; het zorgt voor samenhang tussen de leden van onze IVN-vereniging en gasten krijgen de kans om ook wat mee te pikken over onze activiteiten, erg belangrijk. Daarom, iedereen van de organisatie, hartstikke bedankt.

En tot ziens in het nieuwe jaar, op de nieuwjaarsreceptie komende zaterdag 4 januari 2020.

Gezellig naperen bij een kop soep

*Nog enkele impressies van de winterwandeling
Deze foto's zijn van Wendy Dassen*

De Berk – Betula

Gertie Cordewener

De berk is zeer winterhard en komt ook boven de poolcirkel voor, maar rond de Middellandse Zee zul je hem niet tegenkomen.

“Betula” is vermoedelijk afgeleid van het Keltische woord “betu” wat slaan betekent en refereert naar het oude Scandinavische gebruik om met berken takjes op de huid te slaan om de bloedsomloop te bevorderen, zoals bv na een bezoek aan de sauna.

Berken in het voorjaar

foto: Nel de Geus

Er zijn twee soorten berken:

De ruwe berk: *betula pendula*. *Pendula* is Latijns voor hangend en dat wijst erop dat de ruwe berk meer afhangende takken heeft.

De zachte berk: *betula pubescens*. *Pubes* is Latijns voor “donzig”, “harig worden” en wijst op de zachte beharing van de takken en bladeren van deze berk.

De ruwe berk verkiest meer een droge goed doorlatende grond, zoals heide en bossen, terwijl de zachte berk van natte grond houdt en dus in moerasachtige gebieden en langs waterranden voorkomt.

De ruwe en zachte berk zijn moeilijk van elkaar te onderscheiden. Typisch voor de berk is de gladde zilverwitte schors; deze wordt bij de ruwe berk later donker. De witte schors, laat als de boom ouder wordt, los in witte papierachtige stroken met evenwijdige dwarse strepen. De bladeren van de ruwe berk zijn ruitvormig, lang toegespitst en scherp dubbel gezaagd. De bladeren van de zachte berk zijn kleiner, eivormig tot driehoekig afgerond en aan beide zijde licht behaard. Vanaf april-mei zijn er lange hangende cilindrische mannelijke katjes (10 cm) met een oranje kleur op de bovenste takken en kortere en dikkere min of meer rechtop staande vrouwelijke katjes (5 cm) op de lagere takken. De vruchtjes zijn glad met twee vleugeltjes.

Illustraties uit Gids voor geneeskrachtige planten; Reader's Digest, 1979

Geschiedenis

De berk, die al minstens 30 miljoen jaar geleden is ontstaan, is door de mensen voor allerlei doeleinden gebruikt. In eerste instantie voor het maken van gebruiksvoorwerpen zoals klompen, verfstoffen en zelfs voor de productie van papier.

De medische toepassing van de boom is pas in de 12de eeuw ontdekt door Hildegard van Bingen. Zij ontdekte de wond-helende werking van de bloesem. Tegenwoordig gebruikt men ook de bladeren, de bast en het sap van de boom. In de volksgeneeskunde worden blad, bast en sap vooral gebruikt bij reumatische klachten; tevens werken ze bloedzuiverend en zorgen ervoor dat het vocht beter vast wordt gehouden.

Vooral in Rusland en de Scandinavische landen heeft het een goede reputatie bij de aanpak van artrose en jicht.

De werkzame stoffen zijn: saponinen, flavonoïden, looistof, etherische oliën en betuline (berkenkamfer).

Eigenschappen: het blad kan zowel vers als gedroogd en als thee gebruikt worden en heeft een urine-afdrijvende bij oedeem en urinezuur-drijvende werking bij reumatische klachten. Het heeft ook een desinfecterende werking van de urinewegen.

Thee van het verse blad bevat meer etherische oliën dan het gedroogde blad en is hierdoor bloedzuiverend en ontzurend.

Berken in de winter

foto: Nel de Geus

Berken in het najaar

foto: Nel de Geus

De bast: de harsen hieruit bevatten berkenkamfer en deze is alleen uitwendig te gebruiken bij reumatische klachten en jicht maar ook bij eenvoudige afwijkingen zoals dauwworm, eczeem en acné. Ook b.v. in voetbaden bij zweetvoeten.

Het sap kan men inwendig gebruiken als reiniging; maximaal 3 maal daags 15 ml. en uitwendig bij haaruitval (berkenwater). Het sap kan men winnen door in de bast een gat te boren van 1 cm doorsnee en dan een passend buisje of slangetje hierin te doen. Men kan per boom maar 1 tappunt aan leggen en maximaal 7 liter aftappen. Dit kan alleen in de lente, maart-april, als de sapstroom goed op gang is gekomen. Men moet het tapgat na gebruik goed afsluiten met een stop, anders bloedt de boom dood

Recepten:

Thee:

Giet 1 kopje kokend water op een volle theelepel gedroogd berkenblad en laat het 10 min. trekken en zeef de thee. Drink hiervan 3 à 4 kopjes per dag tussen de maaltijden en drink nog een kop water na elk kopje thee om uitdroging te voorkomen omdat de thee erg vocht afdrijvend is.

Ligbad of wassingen:

Neem 3 à 4 eetlepels berkenblad en giet er 1 liter water over. Kook dit samen even op en laat het dan 10 min. zachtjes pruttelen. Zeef het vocht en voeg het dan aan het badwater toe.

Berkenwater tegen haaruitval:

Afkooksel: 1 eetlepel blad met 1 kop water kort opkoken, 2 uur laten trekken. Per dag maximaal 1 kop op nuchtere maag drinken.

WAARSCHUWING

Nooit gebruiken bij verminderde nierfunctie omdat het de nieren activeert en hierdoor de nierfunctie nog verder achteruit gaat.

Niet gebruiken bij hartmedicatie en diuretica omdat het een interactie hiermee aangaat.

Neem nooit medicijnen en voedingssupplementen samen in met berken thee vanwege de interactie hiermee.

Nieuwjaarsreceptie

Pierre Reubsæet

Zaterdag 4 januari werd de nieuwjaarsreceptie gehouden, waar onze voorzitter tijdens zijn toespraak de activiteiten memoreerde die door de verschillende werkgroepen in 2019 gehouden werden. Uiteraard werd er al vooruit gekeken naar de activiteiten die nu al bekend zijn voor 2020.

De grootste activiteit zal in mei de opening zijn van de botanische tuin na een grondige renovatie, uitgebreid met een nieuw aangelegd arboretum. Tevens is het dan 60 jaar geleden dat het kasteelpark opengesteld werd voor publiek.

Op het eind van zijn toespraak kreeg Remi een nieuwe voorzittershamer die vervaardigd is door Jo Verleng. Een applaus voor de dames die de ruimte gepoetst hebben, de tafels versierd hebben en voor iedereen die op welke wijze dan ook zijn/haar steentje heeft bijgedragen aan IVN Elsloo. Een extra applaus was er voor Chris Wolthuis die vele jaren lang de vereniging geleid heeft.

De goed verzorgde ruimte in de toren

De voorzitter met zijn nieuwe hamer!

Waarneming: Groen bekermos

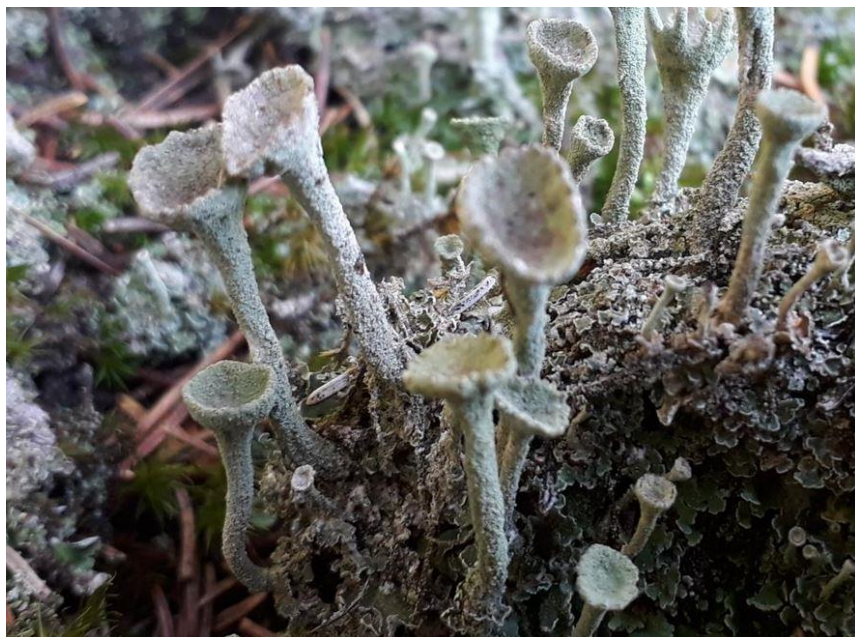
Remi Diris

Is dit iets van een andere planeet, of afkomstig uit een sprookjesbos?

Op maandag 30 december 2019, tijdens een wandeling nabij het prachtige Langlire (B), trof ik langs het bospad dit bijzonder mooi mos aan: een soort kelkmos.

Na enig zoeken in een paddenstoelenboekje heb ik de officiële Latijnse naam gevonden:

Cladonia Chlorophaea oftewel groen bekermos.

Acladonia Chlorophaea of groen bekermos

Waarneming: IJshaar

Remi Diris

Tijdens dezelfde wandeling van hiervoor, trof ik naast de weg diverse dode takken aan die wel besneeuwd leken.

IJshaar

Het was weliswaar heel koud, maar er lag nergens sneeuw of ijs. Nadere beschouwing en onderzoek leerde dat dit 'ijshaar' betrof. En hou je vast: het is echt een vorm van ijs. Hoe kan dit nu? Wel, deze specifieke tak is in het kernhout geïnficeerd met een schimmel. Als de vorst de bosbodem bereikt, vindt er door de schimmel binnenin de tak een chemisch proces plaats, waarbij de verteringsenergie het hout net iets warmer houdt dan de omgeving. Door de vertering wordt water uit het hout geperst, welke meteen bevriest tot een haarachtige structuur.

Detail ijshaar

De haren groeien dus van onderaf aan, net zolang als de verteringsenergie water naar buiten blijft persen en de klimatologische omstandigheden gunstig blijven. Bij blootstelling aan zonlicht verdwijnen de haren weer snel, je moet dus een beetje geluk hebben om dit verschijnsel te mogen zien.

Waarneming paddenstoelen

Nel de Geus

Veel bomen hebben last van ... ja, waarvan eigenlijk? Oorzaak en gevolg is hier niet altijd duidelijk. In elk geval zien deze bomen, die staan langs de Zuid-Willemsvaart, er helaas niet levensvatbaar uit. De basten zijn gespleten en laten los. De waarneming is van 1 januari 2020. De paddenstoelen zijn elfenbankjes en waaier-tjes. Voor de determinatie heb ik deskundige hulp vanuit IVN-werkgroepen moeten inschakelen...

Elfenbankjes

Waiertjes

Waarnemingen Texel

Nel de Geus

Eind januari ben ik op Texel geweest. Het is een echt vogeleiland geworden! Van bepaalde soorten zijn grote hoeveelheden te zien: ganzen, eenden, steltlopers, meeuwen, wulpen enz.

Een paar mooie waarnemingen waren: rotganzen, wulpen (wat een schitterend geluid!), kleine zilverreigers, scholeksters en de kleine snelle vogeltjes langs de waterkant aan zee: de strandlopertjes.

Rotganzen

Scholeksters

Strandlopertje

Wulpen bij de Waddendijk

Meeuw

Foto's bij dit artikel: Jeannette de Geus

Correctie busreis

In het vorige nummer van de Kroetwusj is helaas een verkeerde foto geplaatst bij de busreis. Onderstaand de goede foto, gemaakt in het natuureservaat. Onze excuses.

Niers bij het Hobbes Bergske in natuureservaat Grasheide.

Foto: Olaf Op de Kamp

Nestkasten bouwen

Nol Schepers, lid van de VWG de Wouw

Zoals bekend worden we in onze gemeente Stein elk jaar opnieuw geplaagd door de eikenprocessierupsen, die zich ophouden in de eiken. De gemeente Stein heeft dit jaar besloten om de beruchte rups te gaan bestrijden met natuurlijke middelen, namelijk door inzet van vogels.

Zowel de kool- alsook de pimpelmees zijn liefhebbers van deze rupsen en voeden daar hun jong grut mee. De gemeente Stein heeft het IVN Elsloo met name Vogelwerkgroep de Wouw gevraagd om in totaal 40 nestkasten te maken voor zowel de kool- alsook voor de

pimpelmezen. Deze kasten worden in de eiken opgehangen, of in de buurt van de eiken alwaar de eikenprocessierups te vinden is en overlast veroorzaakt. Onze voorzitter, Remi heeft mij hiervoor benaderd en uiteraard is dit een geweldige uitdaging om in een kort tijdsbestek een 40-tal nestkasten te maken. Dat betekent zagen, schroeven, boren,

bitumen en verven en dat allemaal binnen een tweetal weken. Dagelijks zijn de bouwers Jo van de Schoor, Nol Schepers, Pierre Duckers en Thieu Worms bezig geweest om het totaal aan nestkasten klaar te krijgen. Onze groep staat er borg voor dat de nestkasten die ze maken voldoen aan de geijkte voorschriften en ook kwalitatief in orde zijn!

En warempel, het is de bouwgroep gelukt om binnen het gestelde tijdsbestek de nestkasten klaar te hebben. De vogels zijn nu al volop bezig om hun huisvesting te zoeken en daarom was er haast geboden om de kasten op tijd voor het aanstaande broedseizoen klaar te hebben.

De groep hoopt op deze manier dat ze een welkome bijdrage hebben geleverd en dat de natuurlijke bestrijding van de eikenprocessierups op deze manier daadwerkelijk hulp biedt binnen de gemeente Stein.

De harde bouwers na gedane arbeid!

Foto's: Eric van Muijen

Jaarprogramma excursiewerkgroep 2020

Zondag 19 april

Regio wandeling i.s.m. IVN Stein

(onder voorbehoud)

Zondag 26 april

Bloesemtocht

Vertrek: 14.00 uur parkeerplaats Terhagen

Zondag 10 mei

Voorjaarswandeling Elsloose bos

Vertrek: 10.00 uur kasteeltoren Elsloo

Zondag 31 mei

Jubileum 50 jaar IVN / 60 jaar Landgoed

Elsloo van 13.00 uur tot 16.00 uur

Meer info in de volgende Kroetwusj

Zondag 21 juni

Zomerwandeling

Meer info in de volgende Kroetwusj

Zondag 28 juni

Kidsactiviteit

Botanische tuin Elsloo 14 - 16 uur

Zondag 30 augustus

Herfstwandeling Ziepbeek

Vertrek: 10.00 uur Dorine Verschuerenplein,
Elsloo

Zondag 6 september

Kidsactiviteit

Botanische tuin Elsloo 14 – 16 uur

Zaterdag 7 november

Natuurwerkdag

Zondag 27 december

Winterwandeling

Vertrek: kasteeltoren Elsloo 13.30u.

**De wilde eend is vogel van het jaar
2020.**

Foto: Pierre Reubsæet

Jaarprogramma 2020 Vogelwerkgroep de Wouw IVN Elsloo

Zondag 19 april 2020

Wandeling o.l.v. de Vogelwerkgroep in het Elsloose deel van het Bunderbos.

Vertrek om 9.00 uur bij de kasteeltoren en de Botanische tuin in Elsloo

Zaterdag 3 oktober 2020

Landelijke Birdwatch-telling in het buitengebied van Meers

Vertrek om 9.00 uur bij de kleine poel naast het voetbalterrein van Meers

Zondag 18 oktober 2020

Wandeling o.l.v. de Vogelwerkgroep in de Maasband

Vertrek om 9.00 uur bij de kleine poel naast het voetbalterrein van Meers

Zondag 15 november 2020

Wandeling o.l.v. de Vogelwerkgroep bij de grindgaten van Meers

Vertrek om 9.00 uur bij de Fanfarezaal in Meers (bij de Witte Börstel)

Woensdag 16 december 2020

Punt-Transect-Tellingproject (PTT)

Vertrek om 9.00 uur bij de kasteeltoren en de Botanische Tuin in Elsloo

Voor het geval dat...

Provinciaal milieuklachtennummer
(dag en nacht bereikbaar) 043-3617070

Stichting Klachtentelefoon Luchtverkeer
Zuid-Limburg
Bel bij overlast vliegtuiglawaai
M.A.A. en AWAC's 043-3652020
Bereikbaar ma t/m vrij 9.00-14.00 uur.
Buiten deze tijden inspreken op
antwoordapparaat (zelfde telefoonnummer)

Dierenambulances

Dierenambulance Zuidwest Limburg 0900-4433224
Dierenambulance Geleen e.o. 0900-7009000
Dierenambulance centraal Limburg 0900-7009000
Dassenwerkgroep Zuid-Limburg 045-5443738

Bij de Belgische burens komt het Natuurhulpcentrum in actie als er dieren in nood zijn.

Dit centrum is gelegen aan de Industrieweg zuid nr. 2051 te 3660 Opglabbeek.

Tel. + 32 (0) 89 / 85 49 06

e-mail: info@natuurhulpcentrum.be

website: www.natuurhulpcentrum.be

De Groene Brigade: tel. 043 – 3 61 70 70

Voor Limburg zuid (Heuvelland) zijn de heren Huub Vink, Gerrit Lenting en Miel Lemaire.

Meldingen kunnen óók worden doorgegeven via e-mail:

groenebrigade@prvlimburg.nl

IVN gebouw 046 – 4234826

